

Zpráva o činnosti Univerzitní knihovny SU za rok 2020

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA

Úvod

Rok 2020 byl v činnosti Univerzitní knihovny poznamenán pandemií Covid-19. Toto období pro nás přineslo spoustu výzev, především jsme chtěli v jakékoliv přijatelné podobě zachovat přístup čtenářů ke knihovnímu fondu. Na základě vyhlášení nouzového stavu v ČR byla však Univerzitní knihovna od 13. 3. 2020 úplně uzavřena. K částečnému obnovení provozu došlo od 20. dubna, kdy byla pro potřeby uživatelů zpřístupněna prostřednictvím bezkontaktních výpůjček na objednávku. Tato situace se ještě jednou opakovala během října a od listopadu začala knihovna opět pracovat v režimu bezkontaktních výpůjček, a to až do konce roku. Bylo nutné podstatně upravit chod knihovny tak, aby stále sloužila svému základnímu účelu a nebylo přitom ohroženo zdraví čtenářů ani pracovníků knihovny.

Univerzitní knihovna SU, pracoviště Opava

Provoz v pandemickém období

Vzhledem ke stávající situaci bylo nutno zavést několik následujících opatření.

1. Zavedení systému bezkontaktních výpůjček a bezkontaktního vracení - Výpůjčky fungovaly bezkontaktně, což znamenalo, že čtenář si nejdříve objednal své knihy mailem, do kterého uvedl nejen požadované tituly, ale také den a přesný čas, kdy si je vyzvedne. V případě, že čas kolidoval s časem jiného čtenáře, byl dohodnut náhradní termín. Tyto knihy mu byly přichystány na stolek před knihovnou. Nedocházelo tak ke kontaktu mezi pracovníkem UK a čtenářem a byl minimalizován i kontakt mezi jednotlivými čtenáři. Čtenáři byli rovněž upozorňováni na dodržování všech hygienických opatření. Bezkontaktně bylo řešeno i vracení výpůjček, a to výhradně do biblioboxu. Vracené knihy byly následně 48 hodin v karanténě než byly zařazeny zpět do regálu.

2. Bezkontaktní platby převodem na účet - V souvislosti s nemožností platby hotovostí za poplatky knihovně (registrace, upomínky atp.) bylo nutné vyřešit i možnost platby převodem, což bylo nakonec s laskavou pomocí p. Kamrádové a p. Kramného zařízeno pomocí platby v Obchodním centru IS SU.

3. Informovanost - Uživatelé knihovny byli o nastalých změnách pravidelně informováni jednak formou hromadných mailů, dále pak aktualitami na webu knihovny, na Facebooku knihovny a v neposlední řadě pomocí výrazných tištěných oznámení na dveřích a nástěnkách. Ve velké míře také fungovalo individuální informování čtenářů mailem, telefonicky či pomocí aplikace MS Teams.

4. Elektronické informační zdroje - Byla provedena revize funkčnosti EIZ, byly aktualizovány návody na připojení k těmto zdrojům a to i z domu, ve zvýšené míře bylo o EIZ informováno na webu, Facebooku i formou roll-upů. Informační roll-upy, které nám byly zapůjčeny konsorciem CzechElib, informující čtenáře o aktuální nabídce EIZ v naší instituci, byly instalovány v interiéru studovny i před vstupními dveřmi. Tyto roll-upy byly rovněž opatřeny QR kódem pro snazší přístup na web s odkazy na EIZ. V rámci stávající pandemické situace největší české knihovny (Národní knihovna ČR, Moravská zemská knihovna, Knihovna Akademie věd) zpřístupnily pro studenty zdarma své databáze.

5. Meziknihovní výpůjční služba - V rámci možností zůstala zachována také MVS, samozřejmě pouze s těmi institucemi, které fungovaly i v době pandemie.

6. Informační lekce - Informační lekce probíhaly v tomto období on-line v prostředí MS Teams.

7. Další činnosti - Vzhledem k nepřítomnosti čtenářů ve studovně bylo snazší provést některé praktické činnosti, ať už se týkaly úpravy interiérů, kontroly správného zařazení knih, nebo vyřazování zastaralé techniky. Na výpůjční pult byla nainstalována plexiskla a před pult na podlahu nalepeny značky označující rozestupy 2 metry. Regály v knihovně byly opatřeny novým značením.

Projekty

Uvedení do provozu nového knihovního systému Tritius

Na samém začátku roku 2020 byl spuštěn do provozu nový knihovní systém Tritius, jenž byl vybrán na základě výběrového řízení v roce 2019. Po dvoudenním školení ve dnech 6. a 7. ledna 2020, byl na dva týdny spuštěn testovací provoz Tritia pro pracovníky UK (přičemž souběžně ještě běžela výpůjční služba na systému Clavius). Během testovacího provozu systému Tritius došlo k pročištění databáze od neplatných záznamů a duplicit a vyladění základních funkcí, přičemž další funkce již byly laděny speciálně pro naše potřeby už během ostrého provozu knihovního systému. Drobné úpravy a nastavení probíhají ve spolupráci s vývojáři doposud, mimo jiné i v reakci na bezkontaktní provoz v pandemickém období.

Nový elektronický informační zdroj, databáze e-knih BOOKPORT

V březnu nám byl nakladatelstvím Grada poskytnut zdarma na dva měsíce testovací přístup do databáze e-knih Bookport. Odezva na tento nový EIZ byla natolik příznivá, že jednotlivé součásti SU souhlasily s objednáním trvalého přístupu do všech oddílů (medicína, psychologie a pedagogika, bussines, technika) za zvýhodněnou cenu do konce roku 2020 a následně pak i pro následující rok 2021, již v kooperaci s konsorciem CzechE-lib.

Praxe a PVS

UK umožňuje studentům knihovnictví vykonávání povinné praxe. Pro studenty denního studia je to v rozsahu 14 dnů, pro studenty kombinovaného studia je to v rozsahu 2 – 3 dnů. Praxe probíhá tak, že studenti jsou postupně seznamováni s jednotlivými knihovnickými činnostmi a postupně konzultují s jednotlivými pracovníky další knihovnické procesy. Od základní evidence knih a periodik, katalogizace, výpůjčních a dalších služeb, včetně zařazování knih do fondu, údržby a ochrany fondu a další. Po absolvování praxe by měli mít základní přehled o chodu a fungování knihovny. V roce 2020 knihovna také zaměstnávala celkem 6 studentů (PVS) v celkovém rozsahu, při plném počtu až 240 hodin měsíčně. Většinou najednou docházeli 3 až 4 studenti.

Personálie

Chod opavského pracoviště Univerzitní knihovny zajišťuje 8 pracovníků, včetně jednoho systémového knihovníka, který zajišťuje služby IT, některé propagační aktivity a správu nového knihovnického systému Tritius.

Během roku 2020 se pracovníci zúčastnili školení k novému knihovnímu systému Tritius a několika online seminářů.

Výměna, prodej publikací a skript

Počet knih získaných výměnou: **397**

Počet periodik získaných výměnou: 41 titulů, **99 ks**

Počet odeslaných knih: **286 ks**

Počet odeslaných periodik: **3 tituly, 35 ks**

Odeslaná Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis: **50 ks**

V rámci pravidelné výměny spolupracujeme s 58 institucemi v ČR (VŠ: 9, NPÚ: 5, muzea: 19, archivy: 8, ústavy AV ČR: 10, galerie: 3, ostatní: 4) a 17 zahraničními institucemi (univerzity: 9, ústavy: 7, muzea: 1).

Spolupracujeme také s institucemi, které projeví zájem o jednotlivé tituly vydaných publikací. Zájem o publikace (určené pro výměnu) pravidelně projevují: Městská knihovna P. Bezruč v Opavě, OKO (Opavská kulturní organizace) Opava, Krajská vědecká knihovna v Liberci, Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje v Plzni, Ústav pro jazyk český AV ČR, Ústav pro českou literaturu AV ČR, Národní filmový archiv, Ústav dějin umění Praha, Městská knihovna a informační centrum Hradec nad Moravicí, Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Lékařská knihovna Městské nemocnice Ostrava.

Prodej publikací: součástí služeb UK je také prodej publikací z produkce Slezské univerzity. A to buď přímo v knihovně, nebo prostřednictvím e-shopu. Celková částka prodeje za rok 2020 činila **23 415,- Kč**, z toho prostřednictvím e-shopu **1 828,- Kč**.

Neuwirthova knihovna a zpracování dalších fondů

V průběhu celého roku pokračovaly finální fáze zpracování pozůstalostí Vladimíra Neuwirtha, bylo také dokončeno vlepování RFID identifikátorů do jednotlivých svazků.

Zároveň probíhalo třídění a katalogizace knihovny Václava Hory, které je již také ve své finální fázi a dle předběžného odhadu bude dokončeno během roku 2021.

Nově se začaly vlepovat RFID identifikátory do studentských kvalifikačních prací a rovněž čárové kódy do jednotlivých čísel časopisů, což usnadní jejich případné půjčování.

Výstava: Kancléř Metternich a jeho vize míru

Vzhledem k nepříznivé pandemické situaci jsme nemohli v roce 2020 naplnit naši ideu čtyř výstav za rok, přesto jsme byli velmi potěšeni, že se nám ve spolupráci s Národním památkovým ústavem a správou zámku Kynžvart podařilo v říjnu 2020 uspořádat výstavu, která byla součástí připomínky výročí 200 let od konání Opavského kongresu. Zapůjčená výstava byla sice původně koncipována k výročí 160 let od Metternichova úmrtí, ale vzhledem ke klíčové roli Metternicha na Opavském kongresu se nám výborně tematicky hodila. Výstava měla trvat původně do konce roku 2020, avšak v souvislosti s pandemickou situací bude ponechána až do září roku 2021, je tedy stále ke shlédnutí ve foyer knihovny v přízemí i v patře. Výstava sestává z 12 informačních roll-up panelů a 9 obrazů. Vzhledem k nepříznivé situaci k návštěvě jakýchkoliv výstav jsme ve spolupráci s propagačním týmem SU připravili také virtuální verzi této výstavy, která je doposud přístupná na webu UK.

Univerzitní knihovna Slezské Univerzity, RKF Praha, NPÚ/ Správa státního zámku Kynžvart

Kancléř Metternich a jeho vize míru

21. 10. - 31. 12. 2020

Kancléř Metternich a jeho vize míru

Tato výstava vznikla u příležitosti 160. výročí úmrtí nejvýznamnějšího člena rodu Metternichů.

Touto výstavou chce Univerzitní knihovna připomenout osobnost rakouského kancléře Klemense Metternicha, hlavního iniciátora Opavského kongresu, který se uskutečnil od 20. října do 20. prosince 1820 v Opavě a od jeho konání uplyne v tomto roce 200 let.

Výstava bude umístěna ve společenských prostorách UK, v otevřeném čase UK, vstup volný

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV | ZÁMEK KYNŽVART | rakouské kulturní fórum™ | SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ | UNIVERZITNÍ KNIHOVNA

Univerzitní knihovna SU, pracoviště Karviná

Služby

Velkou část služeb se podařilo přenést do online prostředí. Výpůjčky studijní literatury pak byly poskytovány na základě předchozí rezervace nebo objednávky. Připravené knihy si pak uživatel mohl vyzvednout na výdejním stolku v bezpečném režimu s minimem kontaktu mezi knihovníkem a uživatelem knihovny.

Uživatelé se naučili objednávat dokumenty přes online katalog. Samozřejmostí byly online konzultace a mailová poradenství, zvláště pro studenty závěrečných ročníků. Nejvíce dotazů bylo zodpovězeno přes e-mail, FB stránku a také přes MS Teams. Velký důraz byl kladen také na bezkontaktní vrácení knih do biblioboxu, který je umístěn proti recepci VŠ kolejí a je v provozu nonstop.

Všem uživatelům byly pravidelně prodlužovány dokumenty a vycházeli jsme vstříc hlavně zahraničním studentům, kteří neměli šanci se během roku dostat do knihovny a knihy vrátit.

Foto: výdejní stolek Univerzitní knihovna Karviná

Práce s fondem

V období celkového uzavření knihovny probíhala dezinfekce dokumentů a s tím spojené i kontrolní práce o stavu fondu. Kromě těchto prací, probíhalo také „čištění“ on-line katalogu, tzn. kontrola a aktualizace záznamů knih, aby je uživatelé mohli snadněji najít.

Personálie

V červenci 2020 odešla jedna knihovnice na mateřskou dovolenou. Od 1. 9. 2020 byl na její místo přijat nový knihovník. Chod knihovny je tak celkově zajišťován 3 zaměstnankyněmi a 1 zaměstnancem.

Informační výchova

Vzhledem k uzavření knihovny se začátkem zimního semestru akademického roku 2020/2021 knihovnicko-informační lekce pro své nové uživatele (studenty 1. ročníků) uskutečnila formou prezentace na fakultě OPF.

Foto: Prezentace pro studenty 1. ročníků

Elektronické informační zdroje

V roce 2020 jsme zaznamenali zvýšený zájem o dokumenty v elektronické podobě. Studentům byla nabízená digitální knihovna, dále přístupy k EIZ <https://www.slu.cz/opf/cz/uk-kdatabaze>. Novinkou byla databáze BOOKPORT. Pravidelně byli studenti informováni o nových přístupech k jiným databázím, které mohli využít a které byly nabízeny Národní knihovnou ČR.

Vzdělávání pracovníků knihovny

Všichni pracovníci knihovny se účastnili konferencí a školení, které probíhaly v online prostředí a tím se zdokonalili mimo jiné i v práci online. Byly to mezi jinými Bibliotheca Academica apod. Porady probíhaly prostřednictvím MS Teams, kde byl zřízen tým UKKA.

Akce v knihovně

5. ročník prodejní výstavy zahraniční literatury byl také ovlivněn pandemií covid-19 a uskutečnil se v elektronické podobě. Zájemcům byly rozeslány seznamy knih s odkazem na web. Celkem bylo zakoupeno 50 knih.

Závěr

Navzdory výše zmíněným komplikacím lze konstatovat, že Univerzitní knihovna zvládla velmi dobře náročné období mimořádných opatření a byla schopna, s výjimkou období, kdy byl vyhlášen nouzový stav, poskytovat většinu svých služeb po celý rok. Pro uživatele byla nastavena maximální možná míra dostupnosti knihovních fondů i elektronických informačních zdrojů.

Zpracovali: Zuzana Tichá, Gabriela Chromcová, Jan Woitek

Základní statistická data

	Knihovna Mat. ústavu	Pracoviště Opava	Pracoviště Karviná	Celkem
Počet studijních míst	8	72	110	190
Počet registrovaných uživatelů knihovny	87	1 766	371	2 224
Počet registrovaných externistů/veřejnosti	0	0	0	0
Zdroje:				
Počet knihovních jednotek	10 350	166 126	57 619	234 095
Přírůstky za vykazovaný rok	13	3 854	672	4 539
Počet vysokoškolských kvalifikačních prací	412	14 203	13 226	27 841
Počet knihovních jednotek ve volném výběru	8 128	45 773	40 820	94 721
Počet titulů seriálových publikací	45	114	44	203
Z toho tištěných	36	109	42	187
Z toho elektronických	9	5	2	16
Z toho v obou formách	14	0	0	14
Počet e-knih v trvalém nákupu	0	626	91	717
Výpůjční služby				
Celkový počet výpůjček	1 984	26 408	7 456	35 848
Počet prvních výpůjček (Uvádí se počet absenčních výpůjček bez prodloužení.)	118	4 751	1 699	6 568
Počet prodloužení	1 866	21 657	5 757	29 280
Počet MVS do knihovny (Počet zrealizovaných	54	778	118	950

Počet MVS z knihovny (Počet zrealizovaných požadavků MVS do jiných knihoven)	7	43	6	56
Školení, výuka a akce:				
Počet hodin školení	0	14,5	4,5	19
Počet účastníků školení	0	155	185	340
Počet kulturních akcí	0	1	1	2

**Slezská Univerzita
Univerzitní knihovna
2021**